

УДК 372.881.1

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ І-ІІ РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ

Жарко О.О.

Київський державний коледж туризму та готельного господарства

У статті розглядається проблема формування комунікативної компетенції у студентів немовних спеціальностей при вивченні іноземної мови у закладах вищої освіти І-ІІ рівнів акредитації, також піднімається питання про важливість для студентів вміння використовувати свої знання в реальних життєвих ситуаціях. Обґрунтовано доцільність та ефективність паралельного вивчення іноземної мови та культури, а саме: оволодіння студентами мовним компонентом комунікативної компетенції в навчальному процесі.

Ключові слова: комунікативна компетенція, іншомовне спілкування, студенти немовних спеціальностей, вивчення іноземної мови, заклади вищої освіти І-ІІ рівнів акредитації.

Постановка проблеми. Поглиблення міжнародних зв'язків України, інтеграція до загальноєвропейських структур підвищують роль іноземної мови як важливого засобу міжкуль-

турного спілкування. У зв'язку з цим виникає потреба оволодіння студентами немовних спеціальностей у закладах вищої освіти І-ІІ рівнів акредитації іноземною мовою.

Знання іноземної мови дає студентам змогу бути більш конкурентоспроможними на європейському ринку праці, брати участь у міжнародних навчальних програмах, програмах обміну, вигравати гранти, встановлювати міжнародні зв'язки зі своїми колегами з інших країн світу.

Також студенти стають більш впевненими в собі і не відчують інформаційної нестачі.

У загальній стратегії навчання іноземних студентів немовних спеціальностей у закладах вищої освіти I-II рівнів акредитації передбачена вимога щодо розвитку іношомовної комунікативної компетенції в професійній сфері спілкування. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти визначають основні напрями професійної підготовки фахівців, що передбачає досягнення студентами немовних спеціальностей достатнього рівня іношомовної комунікативної компетенції у професійній сфері спілкування.

Згідно з освітньо-професійною програмою підготовки фахівців різних напрямів, важливим у вивченні іноземних мов студентів ЗВО I-II рівнів акредитації є «формування необхідної комунікативної спроможності у сферах професійного та ситуативного спілкування в усній та письмовій формах» [2, с. 18].

Аналіз досліджень і публікацій. Проблема формування комунікативної компетенції у студентів немовних спеціальностей завжди привертала увагу дослідників. Для більшості студентів немовних спеціальностей ділове спілкування іноземною мовою є проблемним і не дає бажаних результатів. Ще декілька років тому на заняттях з іноземної мови на немовних спеціальностях метою було вивчення загальнонаукової літератури. Однак із розвитком потреб суспільства змінювались акценти вивчення іноземних мов у закладах вищої освіти I-II рівнів акредитації, і нагальною потребою стало формування іношомовної комунікативної компетентності. У сучасній психології мають місце різні підходи до розуміння комунікативної компетентності. Слід також зазначити, що в більшості випадків психологи (як вітчизняні, так і зарубіжні) дотримуються неоднозначних підходів до розуміння і вирішення такої проблеми (Г.В. Абрамович, Ю.П. Азаров, А.С. Андрієнко, Г.В. Барабанова, Е.В. Бібікова, Л.П. Гапоненко, Н.В. Кузьміна, Н.В. Логутіна, Л.І. Морська, Л.А. Петровська та ін.). Проблема розвитку комунікативної компетентності в процесі вивчення іноземної мови досліджувалась у працях Л. Біркун, О. Вишневського, І. Зимньої, Ю. Пассова, Т. Сірик та ін.

Поняття комунікативної компетентності як узагальненої комунікативної властивості особистості, що включає розвинені комунікативні здібності та сформовані вміння та навички міжособистісного спілкування, знання про основні його закономірності і правила прямо чи у зв'язку з дослідженням інших проблем розглядаються в роботах О. Бодальова, Ю. Ємельянова, В. Кан-Калика, О. Киричука, Я. Коломинського, О. Крилова, Н. Кузьміної, І. Ладанова, А. Панфілової, Л. Петровської, В. Сластьоніна, В. Семіченко, Н. Тарасевич, Т. Яценко та ін. Більшість вчених вважають комунікативну компетентність вагомою складовою професійної компетентності, яка має в кожному виді діяльності свою специфіку.

В свою чергу, лексична компетенція є складовою частиною комунікативної компетенції, без набуття якої повноцінне спілкування є неможливим. Важливість формування саме цього аспекту компетенції підкреслена у дослідженнях багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених, таких як В.О. Артемов, І.М. Берман, Н.Г. Вишнякова, О.Б. Тарнопольський, С.П. Шатілов, R. Carter, M. McCarthy, M. Lewis, I. Nation, N. Schmitt, L. Taylor та ін. Вони, зокрема, вивчили процес функціонального оволодіння студентами лексикою з урахуванням закономірностей породження мовленнєвих висловлювань; дослідили способи і прийоми для розкриття значень іношомовних слів; проаналізували дію лексичного механізму в різних видах мовленнєвої діяльності [12, с. 45-67].

Мета статті. Теоретична та практична актуальність проблематики зумовила мету статті, а саме: дослідити проблему визначення комунікативної компетентності на сучасному етапі розвитку психологічної науки. Для досягнення поставленої мети було виконано такі завдання: проаналізовано основні підходи до визначення понять комунікативної компетентності загальної стратегії навчання іноземної мови студентів немовних спеціальностей у закладах вищої освіти I-II рівнів акредитації.

В умовах пошуку шляхів оптимізації навчального процесу перед викладачами ЗВО I-II рівнів акредитації постає завдання створення ефективної методики формування комунікативної компетенції у студентів немовних спеціальностей.

Комунікативна компетентність означає те, що кожному висловлюванню притаманні свої правила, які підпорядковуються загальним правилам граматики, і засвоєння яких забезпечує спроможність використовувати мову в процесі комунікації. Суть комунікативної компетентності розкривається через прагматичний, дискурсивний та інформативний компоненти. Комунікативна прагматичність означає готовність передавати комунікативний зміст у конкретній ситуації спілкування [5]. Під дискурсивним компонентом розуміють правила побудови змісту конкретного висловлювання [7].

Процес формування комунікативної компетентності є складним і залежить від багатьох чинників: індивідуальних особливостей, віку, психолого-педагогічних умов, соціокультурних особливостей макро- і мікросередовища тощо. Суттєвий вплив на її формування мають соціальні інститути навчання та виховання: сім'я, навчальний заклад, заклади організації дозвілля, засоби масової комунікації тощо, завдяки яким формується свідомість, світогляд особистості, її моральні якості, накопичення досвіду міжособистісного спілкування, реалізація особистістю своїх можливостей у різних видах суспільної діяльності.

Головним завданням вивчення іноземної мови є формування і розвиток комунікативних мовних навичок. На заняттях студенти працюють із сучасними автентичними підручниками, які дають змогу оволодіти граматичним матеріалом, прослуховувати аудіо записи, переглядати відео, читати тексти відповідної тематики, надають необхідний лексичний запас для повноцінного спілкування. Для того щоб зробити процес навчання більш цікавим і продуктивним необхідно засто-

совувати комунікативний метод навчання. Комунікативна спрямованість навчання – передумова успіху в практичному оволодінні студентами іноземною мовою. Як показує практика, цьому значною мірою сприяє атмосфера колективного спілкування, організованого на основі комунікативних ситуацій. Ситуації стимулюють студентів до комунікативно мотивованого виконання мовленнєвих дій, а спілкування в таких ситуаціях дає студентам змогу свідомо засвоїти іншомовний матеріал.

Метою навчання іноземних мов є не система мови, а іншомовна мовленнєва діяльність, причому не сама по собі, а як засіб міжкультурної взаємодії. Мова – елемент культури, він функціонує в рамках певної культури. Ми повинні бути знайомі з особливостями цієї культури, особливостями функціонування мови в цій культурі. Мова йде про необхідність формування країнознавчий компетенції. Предметом мовної діяльності є думка. Мова ж – засіб формування і формування думки.

Комунікативна компетенція складається з кількох видів:

- мовної (лінгвістичної) компетенції, яка забезпечує оволодіння мовним матеріалом з метою використання його в усному і писемному мовленні;

- мовленнєвої компетенції, яка пов'язана з формуванням умінь і навичок спілкуватися в чотирьох видах мовленнєвої діяльності: аудіюванні, говорінні (монолог, діалог), читанні, письмі;

- соціокультурної компетенції, яка передбачає засвоєння знань соціокультурних особливостей країни, мова якої вивчається, культурних цінностей та морально-етичних норм свого та інших народів, а також формування умінь їх використовувати у практичній діяльності;

- соціолінгвістичної компетенції, яка забезпечує формування користуватися у процесі спілкування мовленнєвими реаліями (зразками), особливими правилами мовленнєвої поведінки, характерними для країни, мова якої вивчається;

- загально навчальних компетенцій, що сприяють оволодінню студентами стратегіями мовленнєвої діяльності, спрямованої на розв'язання навчальних завдань і життєвих проблем.

Реалізація комунікативного підходу у навчальному процесі з іноземної мови означає, що формування комунікативної компетенції відбувається шляхом і завдяки здійсненню іншомовної мовленнєвої діяльності. Іншими словами, оволодіння засобами спілкування (фонетичними, лексичними, граматичними) спрямоване на їх практичне застосування у процесі спілкування. Оволодіння уміньми говоріння, аудіювання, читання та письма здійснюється шляхом реалізації цих видів мовленнєвої діяльності у процесі навчання в умовах, що моделюють ситуації реального спілкування.

Велике значення має діалогічне та монологічне мовлення. У цьому процесі можуть бути задіяні декілька учасників. З позицій комунікативного підходу процес, навчання іноземної мови будується адекватно реальному процесу мовленнєвого спілкування, тобто процес навчання є моделлю процесу мовленнєвої комунікації. Максимальне зближення процесів навчання і реального спілкування за такими найважливішими параметрами, як комунікативно-вмотивована мовлен-

нєва поведінка викладача та студентів, а також предметність процесу спілкування забезпечується ретельним відбором комунікативно-мовленнєвих намірів, тем, ситуацій, які віддзеркалюють інтереси та потреби студентів. Потрібне спілкування – емоційно забарвлене, пронизане переживаннями, що приносить радість, зацікавленість і створює передумови успіху як у навчанні, так і в повсякденному житті [11, с. 13].

Крім того, застосування комунікативно-орієнтованої граматики надає мені змогу повноцінно здійснювати індивідуалізацію навчання та підвищувати його мотивацію. Комунікативно-орієнтована граMATика іноземної мови включає навчальний граматичний матеріал, призначений для формування граматичних навичок і вмінь.

У процесі формування комунікативної компетенції студентів на заняттях з іноземної мови слід орієнтуватися передусім на міжособистісне, міжгрупове вербальне спілкування – найефективніші види взаємодії людей (М.Н. Корнев, А.Б. Коваленко, В. Квінн та ін.). Саме міжособистісне спілкування є однією з форм задоволення комунікативних потреб людини, воно сприяє самовираженню особистості, повному взаєморозумінню співрозмовників і, нарешті, швидкому отриманню необхідної інформації. Діалог є засобом безпосереднього спілкування (В.В. Андрієвська, Г.О. Балл, О.В. Киричук). Такий підхід дає реальну можливість об'єднання двох методологічних установок: діяльнісної (встановлення міжособистісної взаємодії як засобу і побічного продукту спільної діяльності) та особистісної (досягнення взаєморозуміння як мети і прямого продукту міжособистісної взаємодії). У діалогічному спілкуванні «обличчям до обличчя» (face to face) з носіями іншої мови для досягнення комунікативної мети особливо важливо орієнтуватись у соціальному та культурному контекстах комунікації [2].

Засобами комунікативної діяльності є різні знакові системи, передусім мовлення. Важливою є концепція «мовленнєвого спілкування», запропонована О.О. Леонт'євим, де спілкування розглядається передусім як мовленнєва діяльність, котра аналізується у взаємозв'язку зі спілкуванням і з точки зору її психологічної обумовленості [6, с. 25].

І.О. Зимня, розвиваючи концепцію О.О. Леонт'єва, розглядає вербальне спілкування як суспільно-комунікативну діяльність [4, с. 98].

Можна стверджувати, що у сучасній соціальній психології, психолінгвістиці, методиці викладання мов (Т.М. Дрідзе, І.О. Зимня, О.О. Леонт'єв, G. Miller, Ch. Osgood, T. Sibeok, D. Wort та ін.) поширений саме такий підхід до мовленнєвої комунікації. На думку Т.М. Дрідзе, сьогодні він набуває особливого значення [3, с. 30] і є найбільш прийнятним у сучасних умовах навчання іноземних мов.

Таким чином, розвиток саме комунікативної компетенції привертає все більше і більше уваги. Здатність студентів спілкуватися іноземною мовою забезпечується формуванням у них іншомовної комунікативної компетенції, зміст якої зумовлений наступними видами компетенцій, які теж включають цілий ряд компетенцій:

- 1) мовною;
- 2) мовленнєвою;
- 3) соціокультурною.

Мовленнєва компетенція включає чотири види компетенцій: уміння в аудіюванні, говорінні, читанні та письмі. Окремі компетенції можуть бути ще більше деталізовані. Наприклад, компетенція у говорінні включає компетенцію в діалогічному мовленні та компетенцію в монологічному мовленні, отже необхідно формувати вміння користуватися обома формами мовлення [8, с. 42]. Мовленнєва компетенція – вираження, інтерпретація і обговорення пов'язане із взаємодією двох або більше осіб, які належать до однієї або різних мовних спільнот [1, с. 52].

Специфіка іноземної мови як навчального предмету дозволяє здійснювати безпосередній вплив на особистісні якості людини, розвиток їх творчості, формування системи знань і понять. Вивчення іноземної мови накладає відбиток на всі психічні процеси того, хто її вивчає: особливо важливі є процеси відчуття і сприймання, де особливо важлива диференційована слухова і моторна чутливість. Особливу важливу і своєрідну роль в процесі оволодіння іноземною мовою відіграє мислення. Не можна не відмітити важливу роль позитивних емоцій під час вивчення іноземної мови. Оволодіння іншомовною культурою передбачає чітку організацію волі та уваги.

Викладання іноземної мови в неможливих умовах вищої освіти I-II рівнів акредитації пов'язано з особливими проблемами, зв'язаними з деформацією гуманітарної, просвітницької та навчально-виховної функції освіти і порушенням співвідношення підсистем методів навчання.

Специфіка дисципліни полягає в тому, що провідним компонентом змісту навчання є не основи наук, а розвиток комунікативних видів мовленнєвої діяльності – говоріння, аудіювання, читання, письма. Згідно з психологічною теорією діяльності, навчання будь-якого виду діяльності відбувається в процесі виконання цієї діяльності, дій та операцій, пов'язаних із нею. Тому для навчання студентів різним видам мовленнєвої діяльності необхідно надати кожному з них можливість практичного оволодіння тим або іншим її видом. Оскільки в основі формування умінь в будь-якому вигляді іншомовної мовленнєвої діяльності лежать комунікативні навички, пріоритет у навчанні іноземних мов має бути за усними вправами. У цьому полягає основна специфіка дисципліни та основна трудність викладання, особливо якщо мова йде про формування умінь говоріння [10].

У спілкуванні пізнання пов'язане з комунікацією, а відтак, спілкування може бути ідентифіковано як комунікативно-пізнавальний процес (Т.М. Дрідзе).

При аналізі комунікативної компетентності, періодичні видання, Інтернет та телебачення, є одними з найпоширеніших джерел повідомлення інформації, якими користується суспільство. Робота студентів з газетами та журналами на заняттях з іноземної мови допомагає не тільки зняття бар'єра, що закриває доступ до світової інформаційної системи, але й формуванню особистості як активного члена суспільства, а також дає можливість студентам оволодіти унікальним тематичним розмаїттям лексики і є основою для комунікативної діяльності.

Спілкування з носіями іноземної мови за допомогою e-mail, організоване в телекомунікаційних

мережах, використання різноманітних ресурсів навчальної інформації для накопичення дидактичних матеріалів, сприятиме: 1. Формуванню культури спілкування, розвиткові комунікативних навичок, що є дуже важливим при вивченні іноземної мови. 2. Створенню мовного середовища при телекомунікаційних контактах з носіями мови. 3. Підвищенню мотивації у вивченні іноземної мови.

Комунікативна компетентність студента – це поєднання його лінгвістичної, соціальної та іншомовної компетентності. Формування комунікативної компетентності у студентів неможливих спеціальностей при вивченні іноземної мови у закладах вищої освіти I-II рівнів акредитації забезпечується насамперед через зміст навчання, його тематичну організацію, орієнтованого на дану категорію майбутніх спеціалістів та недостатньою кількістю практичних годин на вивчення іноземної мови у ЗВО I-II рівнів акредитації. Систематична робота над покращенням вимови і словникового запасу, міжпредметні зв'язки з основними дисциплінами, використання Інтернету, газет та журналів з іноземної мови – всі ці фактори сприяють оволодінню студентами мовним компонентом комунікативної компетенції в навчальному процесі.

Соціально-економічна ситуація, котра склалася на сьогодні, розкриває перед майбутніми спеціалістами нові можливості самореалізації, яка може здійснюватися не тільки через спілкування із зарубіжними колегами та партнерами, але й через здійснення професійної діяльності в умовах іншомовного суспільства. У цьому зв'язку необхідно спрямовувати навчальну діяльність навчаючих на формування здібностей реалізації професійної діяльності та формування іншомовної професійної компетентності. Навчання іноземної мови майбутніх фахівців повинно розглядатись крізь призму їхньої подальшої професійної діяльності. Важливим завданням навчання іноземної мови за професійним спрямуванням є формування спеціалізованої компетенції у сферах професійного та ситуативного спілкування, оволодіння новітньою фаховою інформацією через іноземні джерела.

Отже, можна зробити висновок, що комунікативна компетенція розглядається науковцями як у широкому, так і у вузькому значеннях: у широкому – вона складається з мовної, мовленнєвої, соціокультурної, соціолінгвістичної, дискурсивної та стратегічної компетенції; у вузькому – як практичне опанування учнями мовленнєвими вміннями на рівні, достатньому для здійснення іншомовного спілкування в чотирьох видах мовленнєвої діяльності: аудіюванні, говорінні, читанні, письмі в типових ситуаціях.

Ефективність формування комунікативної компетенції зумовлена низкою психологічних і педагогічних факторів, які можна визначити як суттєві обставини, що впливають на успішність розвитку спілкування у майбутніх спеціалістів. Фактори успішності базуються на структурі навчальної діяльності, яка надає змогу ідентифікувати їх з її структурними компонентами створення умов для розвитку внутрішньої мотивації до спілкування, удосконалення навчально-виховного процесу за рахунок включення студентів в процес обговорення конкретних ситуацій, виходячи з їхньої фахової діяльності.

Висновки. Теоретичний аналіз проблеми дослідження надає підстави стверджувати, що іншомовна комунікація можлива за умови володіння суб'єктами іншомовного спілкування мовою як засобом комунікації. Рівень ефективності комунікативного процесу зумовлений рівнем сформованості іншомовної комунікативної компетентності суб'єктів. Компетентність – це стійка готовність і здатність людини до якої-небудь діяльності «зі знанням справи». Звідси визначення іншомовної комунікативної компетентності як інтегративного утворення особистості, яке має складну структуру і виступає як взаємодія і взаємопроникнення лінгвістичної, соціокультурної та комунікативної компетенцій, рівень сформова-

ності яких дає можливість майбутньому спеціалісту ефективно здійснювати іншомовну, а отже, міжмовну, міжкультурну і міжособистісну комунікацію.

Підсумовуючи викладене, можна констатувати, що метою вивчення іноземної мови професійного спілкування у вищому немовному закладі є підготовка студентів до ефективної комунікації в їхньому професійному середовищі. Перспективним напрямом наукових досліджень іншомовної професійної комунікативної компетентності може стати розроблення дидактичної моделі її формування у студентів закладів вищої освіти I-II рівнів акредитації з урахуванням можливостей інформаційних освітніх технологій.

Список літератури:

1. Анісімова А.І. Сучасні аспекти методики викладання англійської мови. Теорія і практика / А.І. Анісімова, Л.С. Кошова – Д.: РВВ ДНУ, 2010. – 326 с.
2. Бодалев А.А. и др. Общение как предмет теоретических и прикладных исследований: Избранные психологические труды. – М.: Международная педагогическая академия, 1995. – 326 с.
3. Дридзе Т.М. Язык и социальная психология. – М.: Высшая школа, 1980. – 224 с.
4. Зимняя И.А. Психология обучения иностранным языкам в школе. – М.: Просвещение, 1991. – 220 с.
5. Кухта І.В. Іншомовна компетентність у контексті формування комунікативної культури студентів у процесі вивчення іноземної мови. IX МНПК Гуманізм та освіта – 2008. УДК 378.147:811.112.2.
6. Леонтьев А.А. Основы психолингвистики. – М.: Смысл, 1999. – 287 с.
7. Неустроева Г.О. Роль професійного спрямування під час викладання іноземної мови в ВНЗ [Електронний ресурс] / Г.О. Неустроева // Матеріали науково-практичної конференції «Наука и технологии: шаг в будущее – 2010».
8. Ніколаєва С.Ю. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник / С.Ю. Ніколаєва, О.Б. Бігич, Н.О. Бражник. – К.: Ленвіт, 1999. – 320 с.
9. Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра, спеціаліста і магістра. – Міністерство освіти і науки України. – К., 2018. – 51 с.
10. Ріхтер О.Є. Проблема використання інформаційних технологій у викладанні іноземної мови у вищому навчальному закладі [Електронний ресурс] / О.Є. Ріхтер. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/11_NPE_2013/Pedagogica/5_134506.doc.htm.
11. Стойко С.В. Реалізація комунікативного підходу в навчанні іноземних мов / С.В. Стойко // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. – Чернігів: ЧДПУ, 2011. – Вип. 85 (Серія: Педагогічні науки). – С. 220-223.
12. Тарнопольський О.Б., Скляренко Н.К. Стандарти комунікативної поведінки у США. – Київ, 2000. – С. 45-67.

Жарко О.А.

Киевский государственный колледж туризма и гостиничного хозяйства

ФОРМИРОВАНИЕ КОМУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ У СТУДЕНТОВ НЕЯЗЫКОВЫХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ ПРИ ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА В ЗАВЕДЕНИЯХ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ I-II УРОВНЕЙ АКРЕДИТАЦИИ

Аннотация

В статье рассматривается проблема формирования коммуникативной компетенции для студентов неязыковых специальностей при изучении иностранного языка в заведениях высшего образования I-II уровнях акредитации, также поднимается вопрос о важности для студентов умения использовать свои знания в реальных жизненных ситуациях. Обоснована целесообразность и эффективность параллельного изучения иностранного языка и культуры, а именно: овладение студентами языковым компонентом коммуникативной компетенции в учебном процессе.

Ключевые слова: коммуникативная компетентность, иноязычное общение, студенты неязыковых специальностей, заведения высшего образования I-II уровней акредитации.

Zharko O.O.

Kyiv State College of Tourism and Hospitality

**FORMATION OF COMMUNICATIVE COMPETENSE
FOR THE STUDENTS OF NONLINGUISTIC SPECIALITIES
IN LEARNING A FOREIGN LANGUAGE AT THE ESTABLISHMENTS
OF HIGH EDUCATION OF THE I-ST AND II-ND ACCREDITATION LEVELS**

Summary

The problem of communicative competence formation for the students of nonlinguistic specialities in learning a foreign language at the establishments of high education of the I-st and II-nd accreditation levels is examined in this article, the article includes the question about importance for the students of ability to use the knowledge in the real vital situations. Expediency and efficiency of parallel study of English and culture are justified, to master the language component of communicative competence for the students in an educational process.

Keywords: communicative competence, foreign language communication, students of nonlinguistic specialities, establishments of high education of the Ist and IInd accreditation levels.